

[Starcke.]

og vigtigste og mest praktiske Spørgsmaal, man overhovedet kan stille op. Der var det gamle Grundtvigs Opfattelse, at det danske Folk skulde være det danske Fædrelands Ejer — hvem skulde for Resten ellers være Ejer af det? Det samme Synspunkt havde Georg Brandes, det samme Synspunkt havde Reventlow. Det er et Synspunkt, som indebærer en stor, frugtbar politisk Tanke. Fra Retsforbundets Side har vi prøvet i al menneskelig Skrøbelighed at udforme dette i praktisk Politik gennem Oluf Pedersens Lovforslag om Orden i den offentlige Økonomi, hvorved Grundrenten vil blive inddraget, en betydelig Del af Skatterne, særlig de indirekte Skatter, de Skatter, der hviler paa Forbrug og Byggeri, vil blive skudt ud, og den falske Kapital, som giver den falske, kunstige Købekraft, for en stor Del vil blive ramt i sin Rod.

Af Hensyn til Byggeriet og Boligmisøren spiller Jordspørgsmaalet i Byerne en lige saa stor Rolle, som det gør for Landbruget, alene af den Grund, at i Dag ligger over Halvdelen af Danmarks Jordværdi inde paa Brostenene i København, Provinsbyerne og Stationsbyerne. Hvis man tænker sig, at jeg havde to Grundstykker, to lige store og lige værdifuldt beliggende Jordarealer, og vi paa det ene Stykke Jord opretholder de nuværende Tilstande, hvor man kun skal betale ganske ringe Skatter, hvis man ikke bruger det, men meget høje Skatter, hvis man bruger det, og hvor det er saadan, at Byggeriet, selve Bygningen, som eventuelt engang skal bygges derpaa, er hemmet og trykket af Skatter og Afgifter og Klausuleringer og Restriktioner, saa er det givet, at under et saadant System stimuleres Jordejeren ikke til at tage Jorden i Brug, han hemmes tværtimod, hvis han vil bruge den. Han rammes gennem Formueskat, han rammes gennem Skat paa den Indtægt, som Bygningen eventuelt giver. Hvis vi derimod paa det andet Stykke Jord lægger Skatten paa Jorden i Form af Grundskyld og der skal betales lige stor Afgift, hvad enten man bruger Jorden eller ikke bruger den, hvad enten man bruger den dygtigt eller udygtigt, saa vil selve denne Kraft nedefra tvinge Jorden i Brug; i det Øjeblik Virksomheden paa Jorden, Arbejdet, Byggeriet, alt muligt, der kan trives paa et Stykke Jord, gøres skattefri eller lempes for Hovedparten af Skattebyrden, saa vil Byggeriet komme i Gang.

Det er saadan herhjemme, at Privatbyggeriet i de senere Aar har haft vanskeligt ved at konkurrere med det statsunderstøt-

tede, privilegerede Byggeri. Det offentlige har prøvet at holde Huslejen nede paa et kunstigt Niveau, hvorved der skabes vanskelige Forhold for Byggeriet og Ulighed mellem forskellige Grupper af Befolkningen. Denne Politik med Statstilskud til Byggeriet har faktisk skabt færre Lejligheder, end den har afholdt det private Byggeri fra at bygge, og Følgen har været, at disse store Statstilskud for en stor Del er blevet opslugt af stadigt stigende Jordpriser, af stadigt stigende Materialepriser, af stadigt stigende Løn- og Mesterpriser. Dette privilegerede Byggeri har skabt privilegerede Bygherrer, noget, som er stridende mod Demokratiet og praktisk Politik. Haandværkerraadet udtalte den 19. Februar i Aar — jeg beder om Tilladelse til et Citat —, at det er

„først og fremmest denne Lovgivnings Skyld, at vi i Øjeblikket har den Bolignød, vi har“,

og dokumenterer det med følgende Tal. I Femaaret fra 1936 til 1941, pr. 1. Oktober, fuldførtes der i Hovedstaden 36 000 Lejligheder, det vil sige 7 200 Lejligheder pr. Aar. Af disse Lejligheder var de 76 pCt. opført uden offentlig Støtte. I Aaret fra 1. Oktober 1945 til 1. Oktober 1946 blev der kun bygget 1 783 Lejligheder, knapt 1/4 af det, der blev bygget i Sammenligningsaarene, og heraf var de 474 bygget af private uden offentlig Støtte, det vil sige, at den private Andel var sunket ned til 27 pCt. i Stedet for 76 pCt. De private har altsaa i denne Periode kun opført 8,6 pCt. af det gennemsnitlige i Forhold til Sammenligningsaarene, men dertil kommer, at det offentligt støttede og privilegerede Byggeri kun har kunnet præstere at bygge 72 pCt. af det, det byggede i Sammenligningsaarene.

Nu er der jo det, at det er vanskeligt at bygge uden Materialer, men Haandværkerraadet paaviser, at der har været Træ nok herhjemme til det dobbelte Antal Lejligheder, at der har været Mursten nok til det dobbelte Antal Lejligheder, og det, at Byggeriet ikke er kommet i Gang, er ikke de privates Skyld, men deres Skyld, som har lagt Statens, Administrationens og Omsvøbsdepartementernes fede, fugtige Hænder over Foretagsomheden. Kontrollen forsinker og besværliggør Byggeriet. Byggenævnet, Prisdirektoratet, Kontorerne, Attesterne, Klausuleringen, Restriktionerne, alt dette har gjort, at i mange, mange Tilfælde er Byggeriet blevet forsinket og er trukket ud, saaledes at det først kan sættes i Gang, lige inden Vinteren kommer, og saa maa det vente et halvt Aar. Statsmagten og Plan-